

Het JORISSPEL

geschreven door

Frans Everbaag

van de 7^e klas

van de Zuster Vrije School

in aug./sept. 1959

ter gelegenheid van het
(iets uitgestelde)

25-jarige jubileum van de school

I. Zingen: O, onverwinbre Godesheld

II. Dwergen: In harde rotsen braken wij
(zang) En diepe gangen maken wij
En halen uit de ruwe steen
't Kristal, dat vinden wij alleen.

In nauwe spleten breken wij
Van aarde schatten spreken wij
En kennen wel de sterrenpracht
Die ons in harde stenen wacht.

(Spreken)

Wee, weel Uit deze grot verdween
door ons gezochte edelsteen.
Een scherpe damp wijst ons nog aan
Waarheen de schatten zijn gegaan.

Het boze dier, was het ook hier?

III

Bomen
Bloemen
Elfen

De gouden zonne is gegaan
Langs hoge blauwe zomerbaan
Wij godfjes spiegelden haar licht
Wij blaadjes zoeken haar gezicht
Wij bomen streefden recht omhoog
En dragen zware blarenboog.
En als het licht werd bleek en oud
Bewaarden wij haar hemelgoud.
Maar nu? De stengels gaan kapot
En 't blarengroen is reeds verrot
Het hemelgoud moest ons ontgaan
Er dreven kwade dampen aan.
Een vuur, dat niet van boven gloeit
Heeft onze zomerschat verschroeid.

Het kwade dier, was het ook hier?

Zang:

DE HERFSTWIND.

IV. Koor:

Waar is de zon, die leven bracht?
Zie, zwarte wolken brengen nacht,
Nog voor het daglicht moest vergaan
En laten slechts een smalle baan
Voor bleke maan.

Enkelen:

Geen hoogeur brengt de wei meer mee
En felle vliegen steken 't vee.
Het gras staat niet meer sappig fris,
Het licht, of het bedorven is.
Ginds is de heide zwart verschroeid
Geen enkel sprietje daar nog groeit
En in het bos geen welig mos
Alom in 't woud
Is dor het hout.

Allen: En wolkenflarden gaan voorbij
 Geen dauw of regen brengen zij
 Zie ginds die gloed met walm en smook
 Die voert naar ons een zwavelroók
 Verduisterd is ons tranend oog
 Wij hoesten ons de kelen droog.
 Zal dan de wereld nu vergaan?
 Wie doet ons al dit onheil aan?
 Het boze dier, is het al hier?

V. Diverse personen: Geen koren geeft mij meer het land
 Zover men ziet, ligt het verbrand
 Hebt gij 't gehoord? Hij was ook hier!
 Gedood heeft hij al menig dier.
 't Vee is niet veilig in de wei.

 Zes koeien nam hij juist van mij.

 Hoe is die ramspoed nog te dragen?
 Een ieder zucht onder de plagen.

 Het ergste moet ge niet vergeten:
 Ook mensen heeft de draak gegeten.
 Mijn buurvrouw mist haar jongste kind.

 Hoe breken wij dit boos bewind
 Van 't ondier, dat ons volk doet bloeden?

 De koning! Hij kan ons behoeden
 En weet voor alle zaken raad.

 Hier dient geen raad, alleen de daad.
 Het scherpe staal in vaste hand
 Dat redt ons en het arme land!

 Wat loos gepraat!
 Geen mens verslaat
 Het ondier, dat met woeste kracht
 Verplettert heel een legermacht.
 Met het leger is de strijd beslecht.
 Geen krijgsman, die nog voor ons vecht.
 Zo menigeen vond er de dood.
 Wat flikkert ginder? Vlammenrood!
 Wat? Laten wij ons zo verjagen?
 En door dat ondier hier belagen?
 Grijpt wapens, hooivork, knots en stang!
 Voor ons tesaam is alles bang.
 Gij onderkent de kracht van 't dier.
 Wat onzin! Stond het eerst maar hier.
 Ik stak dit nes hem in de muil
 En 't was direkt met hem gedaan.
 Daar komt hij aan! Daar komt hij aan!
 Een zwarte walm bedekt de lucht.

Allen: Vlucht! Vlucht!
 Zingen: JORISLIED (majeur)

VI. Koning met Raadsheren:

1e Raadsheer: Majesteit, wees niet verstoord,
Dat ik hier aanstonds neem het woord
Er dient niet langer meer gewacht,
Of heel uw rijk is in de nacht
Van 't ondier, dat met harde klauw
Uw volk stort in ellend en rouw.

Konings: Ik weet het. Spil geen woord eraan!
Al wat men doen kon, is gedaan
Mijn leger is al op de vlucht
Een ieder is voor hem beducht.

2e Raadsheer: Een offer moet aan hem gebracht
Of heel ons volk wordt omgebracht.

3e Raadsheer: Het is bekend, dat hem behaagt
Als buit een jonge onschuldige maagd.
Krijgt hij die niet, dan woedt hij voort
En allen worden wij vermoord.

VII. Volk komt binnen: O, koning, red ons,
't Boze dier komt hier

Het gindse land is zwart gebrand!

Een helse damp versmoort de lucht
Wij moesten op de vlucht.

Redt gij het land en voer ons aan
Uw rijk, het zal vergaan.

Konings: Al is het gevaar ook fel en groot
Geen onbekooktheid in de nood.
Een strijd met het schepsel zal niet baten
Reeds vielen mijn soldaten,
De besten van het land.
Hier helpt slechts kalte en verstand.
Mijn raadsheer gaf een uitkomst mij.
(Tot de 3e R.) Meld hen, wat gij zoëven zei.

3e Raadsheer: De draak heeft overgrote macht
Een offer slechts verbreekt zijn kracht
voor korte tijd
Is er één jonge maagd bereid
Te sterven door zijn felle tand
Dan krijgt verlicating weer ons land.

Konings: Welnu, één dappre jonge vrouw
Behoedt ons voor ellend en rouw.
Wie brengt het offer? Wie treedt aan?
Haar naam zal hier geschreven staan
Als redster van mijn koninkrijk.

(2 meisjes treden naar voren)

Ziet aan, twee komen tegelijk.
Laat loten zij, wie het zal zijn
Die hoedt ons voor het fel venijn.

(nog meer meisjes treden naar voren)

3e Raadsheer: Het lot zal het bepalen thans.
(ook de prinses treedt naar voren)

Koning: Wat, gij? Mijn enig kind? Gij niet!
Bespaar mij het allergrootst verdriet!

Prinses: Alle andren zijn hier onvervaard.
Waarom dan een prinses gespaard?

Koning: Wanneer de boze draak verslindt
Mijn allerdierbaarst, enig kind
Maar kom, met trekken niet gedraald.
Waar is de knecht die draden haalt?
Daar is hij! Treedt gij dappren aan,
Wie het kortste eind trekt, die zal gaan!

(Ze trekken, houden hun draad naast elkaar;
de prinses heeft het kortste draadje)

Prinses: Ziet, vader, hier treft mij het lot.

Koning: Mijn kind!

Allen: Haar helpe God!

ZINGEN: JORISLIED (mineur)

VIII. PRINSES, KONING, KONINGIN.

Koning: O, donkerst uur van mijn leven,
Dat ik mijn kind moet geven
Aan 't ondie, dat ons land doet beven.

Prinses: Zo gaarne bleef ik bij U staan,
Maar 't noodlot kan ons niet ontgaan.
De zware plicht, zij dient gedaan.

Koningin: ~~O,~~ was zij nimmer toch geboren.
Mijn enig kind, mijn uitverkoren!
Zal het ondie haar in gloed versmoren?
Blijf hier, mijn kind, laet sterven mij!

Koning: Daarmee komt het arme land niet vrij!
O, wist ik raad; geen moeite of pijn
Zou mij te groot of te nevig zijn!
Ik heb mijn kind nog hier gehouden,
Waar andren haar al sturen zouden
Naar 't boze die. Het volk, verblind,
Eist, dat gij gaat, mijn kind.

Prinses: Ik weet het, vader, 'k wacht niet meer.
Het volk lijdt waarlijk al te zeer
Mij valt de droeve eer te beurt,

Dat het kwade monster mij verscheurt,
Opdat een ieder vrij kan leven.

Koningin: Mijn hart begint daarvan te beven.
Blijf nog mijn kind. Ik kan niet scheiden.

Prinses: 't Is beter niet gedrauld. Het lijden
Van vele onschuldigen is te groot.

Koning: Mijn hart, het breekt, nu gij ter dood
Gaat en 'k U laten moet.

Prinses: Gij vader, moeder, weest gegroet.
Ik wens U uitkomst in de pijn.
Ik zal voor allen 't offer zijn.
Gods zegen volge bovenal,
Die 't zware noodlot dragen zal.

(Koning en koningin af)

IX/ Joris op

~~Zang:~~

~~SINT MICHAEL HEEMELSCHE HELD~~

Jorislid (majeur)

Joris: Heilige drievuldigheid, die bovenal
Beheerst, beschermt, die voor U leven,
Wijs mij de weg in al mijn streven.
Vader, Zoon en Geest almachtig,
Wiens wezen nimmer werd doorgrond.
Die nooit voldoende prees een mond,
Laat ieder, die U dient, zijn krachtig,
Als hij met het staal de onschuld hoedt
En boosheid, onrecht falen doet.

(Ziet Prinses) Wie zie ik gaan daar voor mij heen?
Een jonge maagd, geheel alleen.
Geen jongeling gaat aan haar zij.
'k Wil tot haar gaan, 't verwondert mij,
Wat zij hier zoekt in deze streek.

(tot Prinses) Vergun mij dat ik tot U spreek
En groet U jonkvrouw; zeg mij aan
Wat doet U zo alleen hier gaan?

Prinses: Gegroet heer! 'k Raad u aan terstond
Blijf wijlen niet op deze grond,
Of het zal u kosten lijf en leven!

Joris: Wat antwoord wordt mij heer gegeven?
Een jonkvrouw schaft mij deze raad.
Wie is 't die mij naar het leven staat?
Gij hebt gewis geen boos gemoed?

Prinses: Lag het aan mij, het ging u goed
Maar hoort u wel naar deze zaak:
Hier loert een groot gevaar: een draak
Die, spuwend vuur, verschroeit het land
Die mens en dier en boom en plant
Doet sterven in zijn boze gloed,
Zet weldra hier zijn hoornen voet.
Dus redt u, voor het is te laat!

- Joris: Hoe kan het dan zijn dat gij hier staat
Als waart gij op een vredig pad?
- Prinses: Ik ben 't, die hier voor land en stad
Een offer breng aan 't kwade dier,
Zodat hij wendt en keert van hier
En laat het volk een tijd met vree.
- Joris: En niemand gaat er met U mee
Die met het zwaard het beest kan slaan?
- Prinses: Zo velen zijn er reeds gegaan
Mijn vaders leger heeft gestreden
Maar harde nederlaag geleden.
De strijders zijn gevlucht, gedood
En 't volk is nu in grote nood.
- Joris: 'k Begrijp, uw vader is hier heer,
En gij, zijn dochter, redt zijn eer?
Geen ridder trekt voor U het zwaard?
- Prinses: Geen ridder is door het dier gespaard
Zijn felle helse drakenmacht
Is groter steeds dan mensenkracht
Een offer slechts maakt hem gedwee.
- Joris: Dit antwoord stelt mij niet tevree
Heeft niemand in Uw land gehoord
Van het verlossend wereldwoord?
Van hem, die stierf de bittere dood
Om ons te redden uit de nood
Het kruis, waaraan Hij liet het leven
Is ons als heilig schild gegeven.
Wie hiermee strijdt, kan nimmer vreezen.
- Prinses: Wie kan zo'n machtig redder wezen?
- Joris: Zijn naam is Christus, eens gesmaad,
Wie in zijn naam ten strijde gaat
Hoeft voor geen boze macht te wijken.
- Prinses: O, kon zijn kracht ook mij bereiken!
Maar hoe weet ik, waar hem te vinden?
- Joris: Een ieder, die zich wil verbinden
— (In naam van hem, die heeft gegeven,
Gewonnen ook voor ons het leven) —
Het kwaad in eigen hart te smoren,
Begeerte, angst, hij wordt herboren,
Als Kersten leeft hij, vredig sterk,
Te doen op aard het zwaarste werk,
Daar hoger macht hem niet verlaat.
- Prinses: Als het om eigen ondeugd gaat,
Die te verslaan wil 'k dag en nacht
Beproeven hier met al mijn kracht.
Maar zeg mij uw naam, uw land.

Joris: ik Heet Joris, in der riddren stand
Geboren, was ik jong volleerd
In wat bij edelen wordt geëerd.
Toen trof mij het gelukkig lot
Te vinden de enig ware God,
Als Christen wil ik nog slechts strijden
Voor allen die onschuldig lijden,
Gelijk het de ware ridder eert.

Prinses: ik Ben dankbaar voor wat u mij leert
Maar.... de adem wordt mij schier ontnomen
Ik zie de draak daar ginder komen!

Joris: Zijn macht wordt klein, als ik in gevaren
het geloof in Christus kan bewaren.

Prinses: Nu, als het is mijn laatste uur
Dat ik in zijn naam verduur
Voor anderer heil het ergste kwaad
En zijn gene mij niet verlaat

Joris (knielt voor het kruis)

Voor het heilig teken, dat hier staat
Bid ik U Heer, die kent de dood
Laat mij niet wijfelen in de nood
Maak rotsvast mij in vuur en hel
Als in de kuil eens Daniël.
Die door it geloof had in zijn band
Der leeuwen wilde klauw en tand.
Ik vraag u, geef ook mij de kracht
Dat ik die draak krijg in mijn macht
Uw teken kan hier overwinnen.

(staat op) Ik wil gaan de strijd beginnen.

steekt de draak

Prinses: O Joris, Ridder onvervaard
Gij hebt ons voor de dood bewaard
En it land voor groter leed gespaard
De draak die sloeg zo diepe wonden
Hij zou ook mij hebben verslonden
ik wil alom nu uw roem verkonden

Joris: Schone maagd, it was niet mijn kracht
Alleen de hoge hemelsacht
Die straalt door elkeen, die Hem eert.
Aldus is hier dit kwaad gekeerd,
De draak hij is niet dood maar tam
En volgt u voortaan als een lam
Als gij hem met uw gordel binat,

koning en koningin op (alles op)

Koning~~in~~: Daar zie ik weer mijn liefste kind,
Hoe kan het zijn dat zij nog leeft,
De draak haar niet verslonden heeft

Koning~~in~~: Het ondier voert zij aan één hand.
Dit gaat ons boven het verstand

Prinses: O vader, o moeder, Joris hier
Verwon voor ons het kwade dier.

Joris: Niet ik, maar Hij, die voor ons leed
Gaf mij de kracht die winnen deed

Koning (tot Joris)
Leer mij van hem, die gaf u kracht,
Opdat ik schik mij in zijn wacht
Opdat mijn volk de wegen gaat
Van Hem, die weert van ons het kwaad

Joris: Aanschouwt het teken van Uw Heer
(heft het kruis op)
En kniel voor ridderwijding neer
(koning knielt. Joris legt het zwaardpunt op
zijn schouder)
Sta naar zijn voorbeeld altijd klaar
Voor hen die onrecht of gevaar
Bedreigt het leven. Weer het kwaad
Ook als het sluipt als boos gepraat
Zoek voor een elk rechtvaardigheid
Zo helpt Hij u, te allen tijd.

Koning: Ik wil, zoveel als ik vermag
Zijn voorbeeld zoeken, nacht en dag
(staat op)

Joris: Lof zij de Heer, die hier verbant
Het vurig onheil uit dit land
Looft hen, die volgen nu Zijn vaan
Hen voert dit heilig teken aan.

Zang: ~~wij strijden~~

Beede aan St. Michaël